

ATM Dubai Turizm Fuarı

EXPO 2020
DUBAI, UAE

SONUÇ ÖZETLERİ

- Ortadoğu pazarından 2019 yılında ülkemize gelecek turist sayısında artış trendinin sürmesi bekleniyor. Seyahat için İstanbul ana destinasyon olmak üzere en çok Bursa, Yalova, Sakarya (Sapanca), Bolu (Abant), Trabzon, Antalya, Ordu ve Samsun tercih edilmektedir.
- Dubai, artan otel yatırımlarına karşın 2018 yılında turist sayısı bir önceki yıla göre aynı seviyede gerçekleşti. Bu durum otel doluluklarında ve satış fiyatlarında gerilemeye yol açarken özellikle orta ve alt gelir grubuna mensup potansiyel turistler dikkate alınarak üç yıldız ve daha alt kategoride otel yatırımları planlanmaya başlandı.
- Dünya turizminde en büyük gelişmeye açık pazar konumundaki Çin, ülkeler arası rekabeti artırmaya devam ediyor. Birleşik Arap Emirlikleri ve Dubai'nin Çin pazarında kısa sürede yakaladığı turist sayısındaki artış, arkasındaki stratejik çalışma nedeniyle yakından incelenmelidir. Türkiye tarafından benzer adımların atılarak hayata geçirilmesi halinde Çinli turist sayısında önemli artış yakalanabilir.
- TÜİK verilerine göre ülkemizden konut satın alan Ortadoğu ülke vatandaşı sayısı 2017 yılında 10.205'ten 2018 yılında 16.555'e çıkmıştır.
- Teknolojideki gelişmeler, makinelerin dinleme, kayıt, konuşma ve yazmadan sonra bir sonraki evreye geçerek çözümler üretmeye başlaması, yapay zeka (Artificial Intelligence-AI), Chatbots, Nesnelerin interneti IoT (Internet of Things) VR (Sanal gerçeklik), CRM, POS gibi teknolojiler Seyahat endüstrisini şekillendiriyor. Önümüzdeki dönemde bu gelişmeleri takip ederek uygulayan işletmeler bir adım önde olacak.
- Ortadoğu vatandaşları genellikle seyahatlerini uzun süreli ve kalabalık ailelerle yapmaktadır. Bu nedenle bağlantılı (Connected Rooms) otel odalarını tercih etmekte, beğendikleri destinasyon ve otellere sık seyahat etmektedirler. Destinasyon tercihlerini; din, iklim, vizesiz giriş, doğa, ulaşım imkanları, konaklama tesisi imkanları (lüks ve aile

için yeterli büyüklükte odalar), çocuklar için eğlence ve alışveriş imkanlarına göre belirlemektedirler

ATM Dubai Turizm Fuarı

Ortadoğu'da gerçekleştirilen en önemli turizm tanıtım organizasyonu olarak kabul edilen ATM Turizm Fuarı, Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dubai şehrinde 28 Nisan – 1 Mayıs 2019 tarihleri arasında gerçekleşti.

Bu yıl 26 ncı kez düzenlenen fuarı yaklaşık 30 bin profesyonelin ziyaret ettiği açıklandı.

Toplam 12 ayrı salonda düzenlenen fuara, 141 ayrı ülkeden 400'ü ana katılımcı olmak üzere 2500 kurum / kuruluş / destinasyon stand alarak katıldı.

Fuarın son günü 1 Mayıs'ta düzenlenen seyahat bloggerleri ve turizm profesyonellerini bir araya getiren kısa tanışma toplantısının (speed networking) geçmiş yıllarda olduğu üzere yoğun ilgi ile karşılandığı, fuarın en çok ziyaret edilen bölümünün ise Seyahat teknolojileri ve online rezervasyon sistemlerinin bulunduğu "Travel Tech" bölümüne olduğu gözlemlendi.

Fuar süresince; Seyahat Teknolojileri, Seyahat Acentası Akademisi, Çin-Arap Turizmi, Otel Endüstrisi Paneli, Havacılık alanında gelişmeler, Turizm ve Sürdürülebilirlik, Sağlık ve Wellness konuları başta olmak üzere fuar katılımcılara ücretsiz olarak çok sayıda panel ve seminer düzenlendi.

Bir sonraki ATM Turizm Fuarı 19-22 Nisan 2020 tarihleri arasında Dubai'de gerçekleştirilecek.

Türkiye Standı

Fuarda yer alan 800 metrekare büyüklüğünde modern ve kullanışlı Türkiye standının organizasyonunu Dubai Kültür ve Tanıtma Müşavirliği yaptı. Türkiye standının yaklaşık 200 metrekare büyüklüğündeki alanı ise Türk Havayolları tarafından kullanıldı.

Çok sayıda otel ve seyahat acentasının yer aldığı Türkiye standında ayrıca UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine alınan Ebru sanatçısı yer aldı.

Türkiye Otelciler Birliği (TÜROB) Standı

TÜROB üyelerinin toplantı ve görüşmeleri için yoğun olarak kullandıkları TÜROB standında, Birliğimizce hazırlanan Arapça, İngilizce rehber kitaplar, CD, Harita, Turizm Ajansı tarafından İngilizce ve Arapça olarak hazırlanan ATM Dubai özel sayısı ile üyelerimiz tarafından sağlanan promosyon malzemeleri ziyaretçilere verildi. Fuara katılan Türkiye Otelciler Birliği Başkanı Müberra Eresin ile TÜROB Yönetim Kurulu Üyeleri ziyaretçi, sektör profesyoneli, sektörel örgüt, bürokrat, medya ve yerel yönetim temsilcileri ile ikili görüşmeler yaptı. Bunlardan öne çıkanlar;

TÜROB Başkanı Eresin Yunan Ulusal Turizm Örgütü Başkan Yardımcısı Chondromatidou ile görüştü...Türkiye Otelciler Birliği-TÜROB Başkanı Müberra Eresin, Yunanistan Turizm Bakanlığı Direktörü ve Yunanistan Ulusal Turizm Örgütü (GNTO) Başkan Yardımcısı Angeliki Chondromatidou ile bir araya geldi. İki ülke arasında turizm ilişkileri, başta fuar ve workshoplar olmak üzere iş birliği olanakları ile sektörel gelişmelerin değerlendirildiği toplantıya ayrıca TÜROB Üyesi Serdar Balta katıldı.

Başkan Eresin'den THY'ye ziyaret...Türkiye Otelciler Birliği-TÜROB Başkanı Müberra Eresin, ATM Dubai fuarında yer alan Türk Havayolları Standında fuara THY adına katılan Genel

Müdür Yardımcısı Ahmet Olmuştur'u ziyaret etti. THY stop over projesi, transit yolcuların sayısındaki artış, İstanbul yeni havalimanı (THY reklamlarında "new style for the new airport" olarak kullanılan mottoya "İstanbul" bilgisinin de eklenmesi, THY-TÜROB birlikteliğinde devam eden ve olası işbirliklerine açık fuar, workshop, famtrip gibi tanıtım çalışmalarının iki kuruluş temsilcilerinin fuar sonrasında bir araya gelerek değerlendirilmesi kararlaştırılan ziyarete ayrıca TÜROB Genel Sekreteri İsmail Taşdemir, THY Pazarlama Başkanı Ziya Öztürk ve THY Satış Başkanı (1.Bölge) A.Harun Baştürk katıldı.

TÜROB'dan turizm eğitimi alanında dev adım...TÜROB, Lobster Ink ve ECOLAB işbirliğinde sektör çalışanlarına online eğitim verilecek...Global gelişme ve yeni teknolojileri yakından takip eden Türkiye Otelciler Birliği-TÜROB, bilgi teknolojilerini kullanarak online e-egitim sistemi dünyada 95 ayrı ülkede 1 milyonun üzerinde sektör çalışanı tarafından kullanılan Lobster Ink ile işbirliği yapacak. TÜROB'un kurumsal sponsoru ECOLAB'ın desteği ile hayata geçirilecek proje neticesinde TÜROB üyesi işletmelerin çalışanlarına mesleki bilgi ve deneyimlerini geliştirecek yeni nesil teknolojilerin kullanıldığı eğitimler verilecek. Projenin yol haritası, Dubai'de devam eden ATM Turizm Fuarı esnasında TÜROB Başkanı Müberra Eresin başkanlığında Lobster Ink ve ECOLAB temsilcilerinin bir araya geldiği toplantıda değerlendirildi. Toplantıya TÜROB Başkan Yardımcısı Armin Zerunyan, Genel Sekreter İsmail Taşdemir, Yönetim Kurulu Üyeleri Uygur Koçuş ve Nuri Kalyoncu, Disiplin Kurulu Üyesi Ulustan Muhluoğlu, Lobster Ink Kurucu Ortağı Paul Rowett ile ECOLAB Türkiye, Güney ve Batı Afrika Pazarlarından (MEA Bölgesi) Sorumlu Başkan Yardımcısı ve Genel Müdürü Hülya İbrahim katıldı. Ayrıntılı bilgi: www.lobsterink.com

TÜROB'dan TÜRSAB'a ziyaret...Dubai'de devam eden ATM Dubai Turizm Fuarı kapsamında, Türkiye Otelciler Birliği-TÜROB Başkanı Müberra Eresin, başkanlığında bir heyetle Türkiye Seyahat Acentaları Birliği-TÜRSAB Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Nezih Hacıoğlu başkanlığındaki TÜRSAB standını ziyareti esnasında Sektörel gelişmeler, Ortadoğu pazarındaki beklentiler ve iki kurum arasında olası işbirliği olanaklarını değerlendirdi. Ziyarete, TÜROB Başkan Yardımcısı Armin Zerunyan, Genel Sekreter İsmail Taşdemir, Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Topaloğlu ve Disiplin Kurulu Üyesi Ulustan Muhluoğlu ile TÜRSAB Denetim Kurulu Üyesi Mustafa Demir, Genel Sekreter Melike Ertekin, İstanbul Avrupa BTK Başkanı Yıldırım Taş, Bursa BTK Başkanı Murat Saraçoğlu, Konya BTK Başkanı Özdal Karahan, Kayseri BTK Başkanı Ali Emre Mart ve Stratejik Planlama Koordinasyon ve Pazarlama Grup Başkanı Levent Demirel katıldı.

TÜROB heyeti, Büyükelçi Dizdar ile bir araya geldi...Turizm Sektörünün yoğun ilgi ve katılımı ile takip ettiği ATM Dubai Turizm fuarının ilk günü, fuarda yer alan Türkiye Otelciler Birliği-TÜROB standını ziyaret eden Birleşik Arap Emirlikleri TC. Büyükelçi Can Dizdar, Dubai Başkonsolosu İlker Kılıç ile Dubai Kültür ve Tanıtma Müşaviri Salih Özer, Başkan Müberra Eresin, Başkan Yardımcısı Armin Zerunyan, Genel Sekreter İsmail Taşdemir, Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Topaloğlu ve İzmir İl temsilcisi Rıza Elibol ile pazara yönelik öngörü ve beklentilerini değerlendirdiler.

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

BAE nüfusu 2019 yılında 9,6 milyona ulaşmıştır. Nüfusun % 39'u Abu Dhabi, % 29'u Dubai, % 18'i Sharjah ve % 14'ü diğer emirliklerde yaşamaktadır. BAE'nin toplam nüfusunun % 80'ini yabancılar oluşturmaktadır. Yabancı nüfus oranı sürekli artmaktadır. Ülkede çalışanların % 90'ı da yabancıdır. Yabancı nüfusun dağılımı Hintliler (%29), Pakistanlılar (%20), Bangladeşliler (%13), Filipinliler (%10), diğer Araplar (%12), İranlılar (%2) ve diğer yabancılar (%4) şeklindedir.

BAE'nde başlıca işgücü kaynağını oluşturan Asya kökenli göçmenler, başta turizm ve inşaat olmak üzere emek yoğun sektörlerde düşük ücretler karşılığında işçi olarak çalışırken; Arap

kökenliler kamu kurumlarında memur olarak istihdam edilmekte; Avrupalılar ise özel şirketlerde yönetici veya danışman kadrolarında görev almaktadırlar.

Başkenti Abu Dhabi olan Birleşik Arap Emirlikleri, yedi emirlikten meydana gelen bir federasyondur. (Abu Dhabi, Dubai, Şarjah, Ras al-Khamiah, Ajman, Fujairah, Umm al-Qaiwain). Şeyh Khalifa bin Zayed al-Nahyan, ülkenin kuruluş tarihi olan 1971 yılından beri yönetimde olan babası Şeyh Zayed bin Sultan al-Nahyan'ın ölümü üzerine 2004 yılından beri ülkenin ve Abu Dhabi'nin başına geçmiştir. Ülkenin ikinci büyük Emirliği olan Dubai'nin yöneticisi Şeyh Muhammed bin Rashid al-Maktoum ise ülkenin Başkan Yardımcısı ve Başbakanı konumundadır.

BAE, 427 milyar dolarlık nominal GSYİH ile Ortadoğu ve Afrika ülkeleri içinde Suudi Arabistan'dan sonra en büyük ikinci ekonomiye sahiptir. Kişi başına milli gelir yaklaşık 39.806 USD'dir. 2020 yılının sonunda toplam GSYİH miktarının 449 milyar dolara, kişi başına milli gelirin ise 40.544 USD'ye çıkması beklenmektedir.

Dünya ekonomisindeki küçülmeden olumsuz etkilenen BAE ekonomisi (GSYİH) 2016 yılında %2.9, 2017 yılında %0.8 ve 2018 yılında %1.7 oranında büyüdü. 2019 yılında büyüme beklentisi %2.8 olarak açıklanmıştır.

IMF ile de istişare eden Federal Hükümet, petrol fiyatının düşmesinden kaynaklanan gelir düşüşünü telafi etmek amacıyla ilk defa Kurumlar Vergi ve %5 oranında KDV'yi 2018 yılı itibariyle yürürlüğe koymuştur.

BAE Yönetimi, ekonominin petrol ve doğalgaza bağımlılığının azaltılması için üretim ve yatırımların çeşitlendirilmesini sağlamaya büyük önem vermektedir. Bu çerçevede, BAE Hükümeti özellikle turizm, inşaat, havacılık, hizmet sektörü, finans ve otomotiv gibi sektörlerle yatırım yapmaktadır. Bu sayede petrol-dışı gelirlerin milli gelirdeki payı gittikçe artmaktadır. "Abu Dhabi 2030 Vizyonu" çerçevesinde ülkede 2030 yılına kadar 300 milyar dolardan fazla altyapı yatırımı yapılması öngörülmekte ve üretime yönelik yapılacak yatırımlarla birlikte önümüzdeki 15 yıl içinde petrol gelirlerine bağımlılığın yüzde 10 oranında azaltılması planlanmaktadır. Nitekim son verilere göre petrol varil ücreti yaklaşık 114 US Dolar'dan ortalama 68-74 US Dolar seviyesine gerilemiştir.

BAE Hükümeti son dönemlerde elde ettiği deneyim ve sermaye birikimi sayesinde dış pazarlarda giderek artan yatırımlara yönelmiştir. Hükümet, sahip olduğu kamu şirketleri veya yarı resmi şirketler aracılığıyla çeşitli ülkelerde, başta bankacılık, turizm ve telekomünikasyon olmak üzere büyük çaplı iştiraklerde bulunmaktadır. Ülkemize BAE'den yatırımcı çekilmesi için özel çalışma yapılması önem arz etmektedir.

BAE vatandaşlarının yurt dışı seyahatlerinde uzun yıllardır İngiltere, Almanya, İsviçre, Türkiye, Tayland ve Singapur'u tercih tercih ettikleri gözlemlenmektedir.

Turizm endüstrisi, BAE ekonomisine 164,7 milyar Dirhem (44,87 milyar USD) katkı sağlamakta olup bu rakam toplam GDP'nin %11.1'ine tekabül etmektedir. Turizm gelirin ortalama yıllık %4.9 artarak 2027 yılında 264.5 milyar Dirhem'e (72 milyar Dolar) GDP payının ise %12.4'e çıkması hedeflenmektedir. Turizm ve bağlantılı sektörlerde toplam çalışan sayısı 611 bin 700 kişi olup bu sayı ülkede toplam çalışan sayısının %10.4'üne tekabül etmektedir. 2027 yılında çalışan sayısının 770 bine çıkarak ülkedeki payının %11.1'e çıkması hedeflenmektedir. Devam eden turizm yatırımlarının miktarı 25,4 milyar Dirhem (6,9 milyar Dolar) olup ülkede toplam yatırımların % 8,2'sine tekabül etmektedir. 2027 yılında yatırımların 62,1 milyar Dirhem (17,1 milyar Dolar) ile ülkedeki payının %11.2'ye çıkması hedeflenmektedir.

Dünya Bankasının 2019 yılı araştırmasına göre, BAE 190 ülke içerisinde iş yapma kolaylığı açısından 11. sırada yer almaktadır.

Abu Dhabi

2018 yılında, Başkent Abu Dhabi'de bulunan 168 otelde bir önceki yıla oranla %3,9 artışla 5.1 milyon turist konaklama yapmıştır. Turist sayısının 2021 yılında 8.5 milyona çıkması için çalışmalar sürdürülmektedir. Şehrin turizmine en önemli katkısı, Etihad Havayolları sağlamaktadır. Günümüzde 102 uçaklık filosu ile Etihad, 2018 yılında 49 ülkeden aralarında İstanbul'un da bulunduğu 84 destinasyonda toplam 18.9 milyon yolcu taşımıştır.

Dubai

Yaklaşık 2.3 milyon nüfusu ile Ortadoğu'da en önemli turizm, finans, ulaşım, alışveriş ve cazibe merkezi olmasının yanında Dubai, dünyanın en hızlı gelişen turizm bölgeleri arasında yer almaktadır.

Dubai'de ticari amaçlı seyahat ve konaklama turizminin yanı sıra kongre, alışveriş, eğlence ve tatil turizmi de gelişmektedir. Dubai son yıllarda turizme yaptığı yatırımlarla ve başarılı tanıtım stratejileri ile dünya turist haritalarında yerini almıştır. Golf ve tenis turnuvaları, at yarışları gibi sportif etkinlikleri hedef kitesini şehre çekmek için en etkili şekilde kullanmayı başarmıştır.

Dubai kısa süre içerisinde modern Metro sistemini kurarak şehir içi ulaşımında yaşanan sıkıntıları gidermiştir. 2030 yılına kadar toplu taşımanın % 25'inin sürücüsüz taşıtlarla donatılması hedeflenmekte bu yolla yaklaşık 22 milyar Dirhem tasarruf sağlanması öngörülmektedir.

Dubai'nin önemli bir tatil destinasyonu olmasında olağanüstü yatırımlarının yanında en önemli katkısı, Dubai'de 1985 yılında 10 milyon Dolar sermaye ile kurulan Emirates Havayolları'nın sağladığı kabul edilmektedir. Ortadoğu'daki en büyük havayolu şirketi olmayı başaran Emirates'in günümüzde büyük bölümü Airbus A380 olmak üzere 274 olan uçak sayısının, verilen siparişlerin teslimi ile 2020 yılına kadar 375'e çıkarılması planlanmaktadır. 85 ülkede 157 destinasyona uçan Emirates 2018 yılı sonunda yolcu sayısı 59 milyon oldu. Emirates filosunu uzun ve ekonomik uçuşlara imkan sağlayan geniş gövdeli Airbus A380 ve Boeing 777 uçakları ile güçlendirmektedir. Emirates Havayolları Airbus A380 ile Dubai'den Osaka ve Hamburg'a seferler başlattı. 2019 yılı içerisinde Dubai'den Stansted, Santiago, Auckland, Bali ve Edinburg seferlerinin başlatılacağı açıklandı. Dubai hükümetinin hedef pazarları arasında yer alan Çin, Emirates'in haftalık 38 sefer ile en çok uçuş yaptığı ülkeler arasında yer alıyor. Diğer yandan, China Eastern Havayolları Shanghai-Dubai arasında haftada 3 olmak üzere direkt seferlere başlamıştır.

Dubai havalimanı dünyanın en yoğun havalimanları arasındadır. 2011 yılında 51 milyon olan yolcu sayısı 2013'te 66.4 milyon, 2014'te 70.5 milyon, 2015'te 78 milyon, 2016'da 83.6 milyon, 2017 yılında

88.2 ve son olarak 2018'de 89.1 milyona çıkarak tüm zamanların rekoru kırılmıştır. Dubai havalimanında 2023 yılında 118 milyon yolcu ağırlanması hedeflenmektedir. Dubai Havalimanına gelen yolcuların %63'ü transit yolculardan oluşmaktadır. Dubai hükümetinin 96 saat transit yolcu (stopover) vizesi ve özel kampanyaları neticesinde yolcuların %8'i havalimanından çıkarak en az 1 gece Dubai'de konaklamıştır. Hükümetin hedefi bu oranı %20'ye çıkartmak olarak açıklandı.

Dubai Havalimanına ek olarak, yıllık 240 milyon yolcu kapasitesi ile dünyanın en büyük havalimanı olarak Dubai'de inşaat çalışması devam eden Al Maktum International havalimanının 2020 yılı ortasında kademeli olarak faaliyete geçmesi hedeflenmektedir.

Dubai hükümetinin yürürlüğe koyduğu "Tourism Vision 2020" projesine göre şehri ziyaret edenlerin sayısının 2020 yılına kadar 20 milyona çıkarılması planlanmaktadır. Bu nedenle otel sayısının kademeli olarak özellikle orta sınıf otellere yoğunlaştırılması, oda sayısının 140-160 bin aralığına çıkartılması planlanmaktadır. Dubai tanıtımına fon sağlamak üzere otel konaklamalarında oda

başına günlük 20 Dirhem konaklama vergisi otellerde konaklayan turistlerden 31 Mart 2014 tarihinden itibaren hükümet tarafından alınmaya başlanmıştır.

27 Kasım 2013 tarihinde Paris'te gerçekleştirilen oylama sonucunda oy kullanan toplam 165 BIE üyesinin 116'sının oyunu alan Dubai, Ekaterinburg, İzmir ve Sao Paulo'yu geride bırakarak 2020 Dünya Expo'suna ev sahipliği yapacak. Dubai, söz konusu etkinliğe 20 Ekim 2020 ila 10 Nisan 2021 döneminde 173 gün süre ile ev sahipliği yapacak olup %70'i yurt dışından olmak üzere 25 milyon ziyaretçi gelmesi için toplan 438 (600 futbol sahası büyüklüğünde) hektarlık alanda gerekli altyapı çalışmaları büyük ölçüde tamamlanmıştır. 190 ülke tarafından katılım onayının verildiği belirtilmiş ve EXPO ziyareti için bilet satışları ATM Turizm Fuarında kişi başına günlük 33 USD ve 3 günlük 71 USD bedellerle satışa başlamıştır. EXPO kapsamında inşaatı tamamlanan 150 metre yüksekliğindeki "Dubai Frame" ziyaretçilerini ağırlamaya başladı.

EXPO 2020
DUBAI, UAE

Her yıl düzenlenen "Dubai Alışveriş Festivali" de turist çekmekte önemli rol oynamaktadır. Alışveriş turizmi, Dubai'ye ekonomik katkısının yanında altyapı gelişimine de önemli fırsatlar sunmaktadır. Şehrin en önemli alışveriş merkezlerinden "Mall of Emirates" in açıldığı 2006 yılında yakın çevresinde bulunan otel sayısı 4'ten günümüzde 58'e, oda sayısı ise 8.654'e ulaştı. Dubai'de elde edilen toplam turizm geliri içerisinde alışveriş gelirin payı %40 olarak açıklanmaktadır.

Kongre Turizminde atak yapan Dubai, programlı çalışmaları neticesinde 2018-2021 döneminde gerçekleştirilecek tıp, mühendislik ve enerji alanlarında 53 bin 640 delegenin katılacağı kongrelere ev sahipliği yapacak.

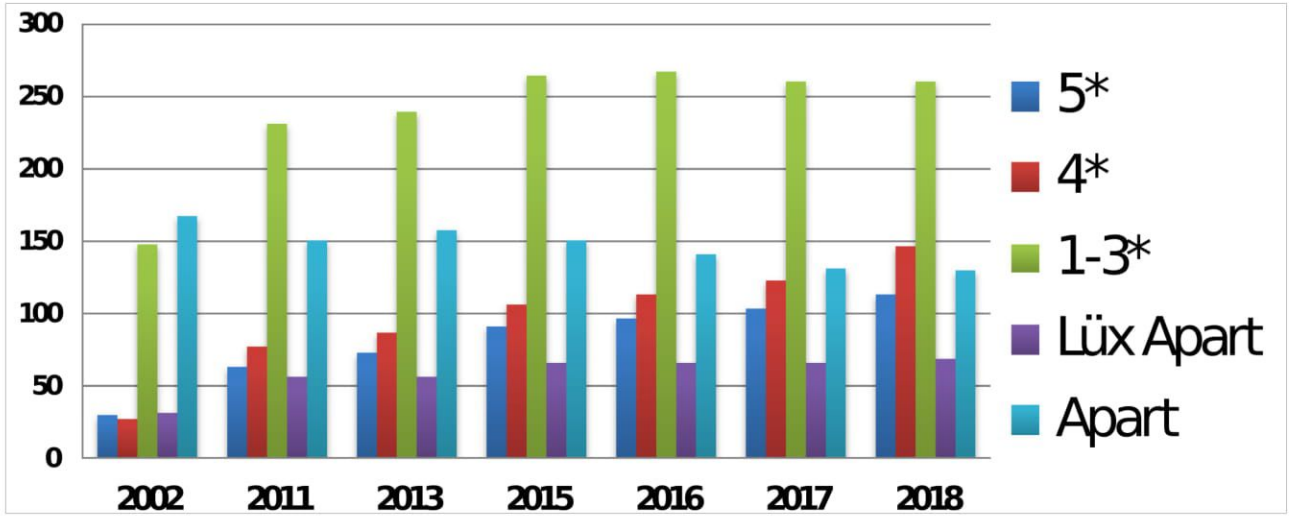
Dubai Hükümeti tarafından tamamlanarak hayata geçirilen "Dubai Health Experince" programı ile şehrin sağlık turizmi alanında bölgenin önde gelen merkezi olması hedeflenmiştir.

Dubai kruz turizmi alanında da büyük atılım başlatmıştır. Özellikle Emirates Havayollarının birçok noktaya düzenlediği seferler ve ulaşım kolaylıkları dikkate alınarak; Royal Caribbean, Aida, Costa, MSC ve Tui Cruises şirketleri Dubai'yi "homeport" olarak kullanmaya başlamışlardır. İngiltere merkezli Thomson Cruises şirketi 2016 yılı itibariyle Dubai'ye kruz turlarına başlamıştır. 2018 yılında Dubai limanına 632 bin kruz yolcusu gelmiştir. Aida Prima (6.700 yolcu), MSC Splendida (7,918 yolcu), MSC

Lirica (3,860 yolcu), Costa Mediterranea (5,550 yolcu) ve Horizon (3.700 yolcu) son dönemde Dubai limanına ulaşan kruiz gemilerinden sadece birkaç örnek.

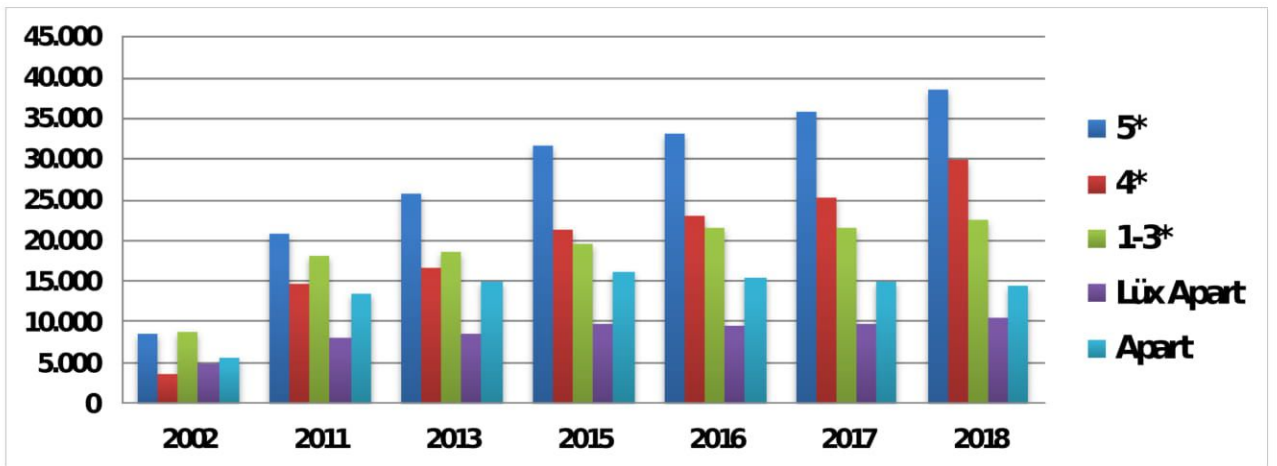
Dubai turizm verileri;

Konaklama Tesisleri kapasitesi;

- Dubai'de 2018 yıl sonu itibari ile toplam 716 (2017/681) adet konaklama tesisi bulunmaktadır.
- Otel sayısı bir önceki yıla oranla %5 artmıştır.

Konaklama Tesislerindeki Toplam Oda Kapasitesi;

- Dubai'deki otellerde toplam oda sayısı 115.967 (2017/107.431) odadır.
- Oda sayısı bir önceki yıla göre % 8 artmıştır.

Dubai otelleri performans analizi						
	Yıllar					2018/2017 Fark
	2018	2017	2016	2015	2014	
Ortalama Doluluk (%)	78	78	78	77	79	0
Ortalama Kalış Süresi (Gün)	3.5	3,5	3.6	3.6	3.8	0
Satılan Toplam Geceleme (Milyon gece)	30.13	29.21	28.00	26.40	24.97	0,92
Oda Başına Ortalama Satış Fiyatı (USD)	127	134	139	158	169	-7
Rev Par (USD)	97	104	108	122	133	-7

Dubai otellerinde 2018 yılında ortalama doluluk bir önceki yıla aynı oranda % 78 olarak kaydedilmiş, ancak ortalama günlük oda başına satış fiyatı 127 USD'ye, tüm odalar göz önüne alındığında ise (RevPar) 97 USD'ye gerilemiştir.

Ükelere göre Dubai'ye gelen turist sayısı (Top 20)

Sıra No	Ülke	Turist Sayısı (bin)					2018/2017 Fark (%)
		2018	2017	2016	2015	2014	
1	Hindistan	2.032	2.073	1.800	1.602	1.273	-2
2	Suudi Arabistan	1.568	1.529	1.638	1.542	1.293	3
3	İngiltere	1.212	1.265	1.245	1.189	1.074	-4
4	Çin	857	764	540	450	350	12
5	Oman	829	862	1.037	1.002	853	-4
6	Rusya	678	530	240	211	420	28
7	ABD	656	633	607	602	585	4
8	Almanya	567	506	462	461	429	12
9	Pakistan	513	598	607	513	463	-14
10	Filipinler	387	405	390	325	215	-4
11	Fransa	348	298	266	248	262	17
12	Kuveyt	342	402	419	410	461	-15
13	İran	316	503	472	462	439	-37
14	Mısır	291	288	291	305	265	1
15	Avustralya	257	279	283	315	341	-8

16	İtalya	234	214	204	195	196	9
----	--------	-----	-----	-----	-----	-----	---

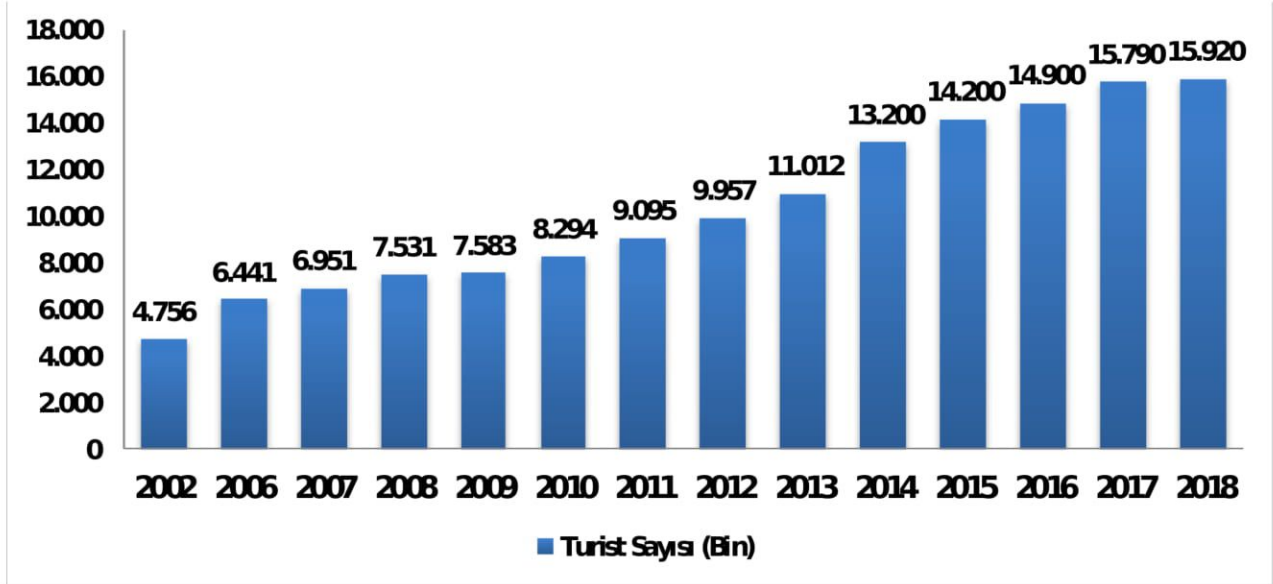
Sıralamada 17.Nijerya 185 bin, 18. Ürdün 166 bin, 19.Kanada 161 bin, 20.Hollanda 140 bin turist ile ilk 20 ülke arasında yer aldılar.

2023 yılında ilk 5 pazarda Dubai Hükümetinin hedefi turist sayısını 8 milyon 920 bine çıkartmak olarak açıklandı buna göre;

Sıra	Ülke	Artış Oranı (%)	Turist Sayısı (Milyon)
1	Hindistan	7	3,01
2	Suudi Arabistan	2	1,76
3	İngiltere	1	1,28
4	Rusya	12	1,60
5	Çin	8	1,27

Turist sayısı;

Dubai'ye 2018 yılında bir önceki yıla ile aynı oranda 15.9 Milyon turist gelmiştir. 2018 yılında bir önceki yıla oranla Rusya %28, Fransa %17, Çin %12, Almanya %12 ve İtalya %9 artış gösterirken İran %37, Kuveyt %15 ve Pakistan %14 düşüş göstermiştir.

Ortadoğu ve Körfez Ülkelerinde turizm alanındaki gelişmeler

Yaklaşık 150 milyon nüfusu ile Ortadoğu ülkeleri, Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) verilerine göre 2018 yılında %10 artışla 63,6 milyon turiste ev sahipliği yaptı. Ortadoğu ülkeleri sadece turist gönderen ülkeler kategorisinden hızla çıkmaktadır. Bölgede, başta Birleşik Arap Emirlikleri olmak üzere Bahreyn, Katar, Kuveyt, Suudi Arabistan ve Oman birbiri ardına gerçekleştirdikleri projeler ve ortaya çıkarılan cazibe merkezleri ile turizm ülkeleri arasına girmeye başlamıştır.

Körfez ülkeleri vatandaşlarının yakın tarihlere kadar genellikle bölge içi seyahat etmelerine rağmen hızlı ekonomik gelişmeler, dünyanın değişik ülkelerine hızlı ulaşım sağlayan havayolu ağları, vizesiz seyahat imkanlarının artması ve artan kişisel gelir gibi hususlar nedeniyle Arapların bölge dışındaki ülkelere yönelik ilgisi de son yıllarda arttı.

Körfezden seyahat eden turistler, Ortadoğu'dan toplam turist çıkışının yüzde 60'ını oluştururken, uluslararası turizm harcamasında Körfez ülkelerinin payı tüm Ortadoğu'nun yüzde 75'inin oluşturuyor. Yurt dışına seyahat eden turistlerin büyük bölümü yerli nüfustan oluşurken, Ortadoğu'nun aksine Körfez ülkelerinden uluslararası turist çıkışının yüzde 60'ının yerli nüfus, yüzde 40'ını göçmenler oluşturuyor.

Yüksek harcama yapan turist grubu olarak dikkat çeken Suudi Arabistan, Bahreyn, Katar, BAE, Kuveyt ve Umman gibi Körfez ülkeleri petrol gelirleri sayesinde yeni turizm trendleri ve yeni rotalar oluşturdu. Kültür yakınlığı ve iklim koşullarının elverişliliği nedeniyle Arap turistlerin rotalarındaki en önemli ve en çok rağbet gören ülke olan Türkiye, rakip ülkeler karşısında her bakımdan avantajlı konumda yer aldı. Son zamanlarda Arap turistler yeşil ve serin destinasyon tercihlerinin yanı sıra Muğla, Antalya ve Marmaris gibi sıcak ve denize kıyısı olan destinasyonlara da ilgi göstermeye başlarken, Arap turistler genelde kalabalık gruplar ve geniş aileler halinde seyahat etmeyi tercih ediyor. Lüks konaklama tesislerinin fazlalığı ve zengin Arap turistlerine hitap eden lüks alışveriş imkanı nedeniyle İstanbul her zaman Arap turistlerin ilk tercihi oluyor. İstanbul'un yanı sıra Bursa, Bolu, Abant, Yalova, Giresun ve Trabzon gibi yerler de hem gezmek hem de yerleşmek için Arap turistlerin diğer favorileri arasında yer alıyor.

Dubai'de 2020 yılında gerçekleştirilecek EXPO ile Katar'ın ev sahipliğinde 2022 yılında gerçekleştirilecek FIFA Dünya Kupası etkinliklerinin bölgenin tanıtımı ve imajına katkı yapacağı, aynı zamanda cazibe merkezi haline getireceği öngörülmektedir.

Suudi Arabistan, Kültür turizminin geliştirilmesi amacı ile 20 milyar dolar harcama ile hayata geçirilecek "Saudi Vision 2030" projesi ile müze sayısı 155'ten 241'e, UNESCO Kültür Varlığı listesindeki eser sayısı 4'ten 10'a, arkeolojik çalışmalar 75'ten 155'e ve yıllık 190 olan kültürel etkinlikler sayısının ise 400'e çıkartılması hedeflenmektedir. 2018 yılında 17,7 milyon turiste ev sahipliği yapan Suudi Arabistan'ın 2030 hedefi 30 milyon turist olarak açıklandı. Suudi Arabistan hükümeti tarafından hayata geçirilen reformlar kapsamında ülkeyi tek başına ziyaret etmek isteyen kadınlara vize yasağı kaldırıldı.

2022 FIFA Dünya Kupası ev sahipliğine hazırlanan Katar, organizasyon altyapısı için 6.9 milyar dolar harcama yapacak. 2030 yılında turist sayısının 10 milyona, turizm gelirinini ise 17.8 milyar dolar ile GDP içerisindeki payının %5.2'ye çıkarılması hedeflenmektedir.

Oman, turizm altyapısının gelişmesi için 2026 yılına kadar 1.17 milyar dolar yatırım yapacak. Muskat havalimanına eklenen yeni terminal ile yıllık yolcu sayısının 12 milyon'a ulaşması beklenmektedir. Ülkede 2.5 milyar Dolar harcanarak hayata geçirilecek "Omagine Project" ile Oman körfezi ön görünüm düzenlemesinin yanında kültürel ve tarihi altyapı eserlerinin yeniden düzenlenmesi yapılacak.

Bahreyn hükümeti, turizm altyapısını ve havalimanlarını geliştirmek üzere 13 milyar dolar tutarında yatırım projelerini başlatmıştır.

Bölgede bulunan dünyanın en önemli konaklama tesislerinin yanında Emirates, Etihad, Saudia, Qatar, Gulf, Airarabia, FlyDubai, Flynas, Oman Air, MEA gibi havayolu şirketlerinin sağladığı ulaşım imkanları turizm talebine önemli ölçüde katkı sağlıyor.

Bölge ülkelerinin öncelikli hedefinde ise Çin Halk Cumhuriyeti geliyor. Bu pazardan pay almak isteyen Körfez ülkelerinden Katar ve BAE Çinli turistlere sınırlarına varışta vize verme işlemini başlattı. Coğrafi yakınlık ve uçuş alternatiflerinin bölgeyi ziyaret edecek Çinli turist sayısına katkı sağlaması öngörülmektedir.

Türkiye'nin tanıtımına önemli katkısı ile bilinen Türk yapımı dizi filmler birçok Arap ülkesinde yayından kaldırıldı. Dubai merkezli Suudi medya grubu MBC'nin Türk dizilerinin programlarının tamamından kaldırma kararı, Arap dünyasının bu dizilere duyduğu hayranlık göz önüne alındığında şaşırtıcı bir karar olarak değerlendirildi.

Bölgenin, 2030 yılında toplam 195 milyon turiste ev sahipliği yapacağı Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından açıklanmıştır.

Jones Lang LaSalle araştırmasına göre, bölgede bulunan şehirlerden Dubai, Kuveyt, Abu Dhabi, Mekke ve Riyad dünyada en çok alışveriş yapılan 50 şehir arasında yer almaktadır.

STR Global verilerine göre, bölgede 2019 yıl sonuna kadar toplam 58.761 otel odası hizmete girecek. Bunlardan 31.517 oda BAE'de, 24.170 oda Suudi Arabistan'da ve 2.984 oda Oman'da faaliyete geçecek.

Colliers International verilerine göre,

- Avrupa'dan bölgeye gelen turist sayısı 2023 yılında %29 artışla 8.3 milyona çıkacak. 6.15 milyonla en büyük payı BAE ve Suudi Arabistan'ın alacağı belirtilen raporda Oman 720 bin, Bahreyn 310 bin ve Kuveyt 140 bin Avrupalı turiste ev sahipliği yapacak.
- 2023 yılında %50 artışla 6 milyon Ortadoğulu turist aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Avrupa ülkelerine seyahat edeceği, bunların 2.98 milyon Suudi Arabistan, 1.17 BAE, 600 bin Kuveyt, 340 bin Bahreyn ve 210 bin Oman vatandaşı olacağı öngörülüyor.
- 2018 yılında bölgeye gelen 1.6 milyon Çinli turist sayısının 2022 yılında %81 artışla 2.9 milyona çıkacağı öngörülmektedir. Bölge ile Çin arasında hava trafiği her geçen gün artmakta Emirates, Ethiad, Saudia, Gulf Air ve Air China'dan sonra China Eastern Havayolları da Shanghai-Dubai hattında seferlere başladı. Dubai Turizm Ofisi, Çin merkezli teknoloji kuruluşları Tencent, WeChat, Fliggy, Alibaba ve Huawei ile iş birliği anlaşması imzaladı. Sözleşme ile Dubai'nin tanıtımı kolay yoldan milyonlarca Çin vatandaşına ulaşacak. Alibaba aracılığı ile online seyahat acentalarına, Huawei telefonlarına eklenecek uygulamalar ile tüketicilere, WeChat Pay ve Alipay tarafından sağlanan ödeme kolaylığı ile turistlere etkin tanıtım yapılacak. Son olarak, Dubai Duty Free tarafından Çinli turistlere Alipay ve WeChat Pay sistemi ile önceden veya anlık alışveriş yapma imkanı sağlandı. Başta Alipay olmak üzere WeChat Pay gibi diğer mobil ödeme sağlayıcılarının Çin'de sundukları QR kod ile ödeme sisteminden 500 milyondan fazla insan faydalanıyor.
- 2018 yılında bölgeye gelen 933 bin Rus turist sayısının 2023 yılında %125 artışla 2.1 milyona çıkacağı öngörülmektedir. En çok turisti alan BAE hava ulaşımı konusunda atılımlarını sürdürmekte, Emirates Airlines Dubai-Moskova arasında Haziran 2019 itibari ile günlük sefer sayısını 3'e, Eylül 2019 itibari ile ise Dubai-St.Petersburg arasında günlük uçuşlarını Airbus A380 ile gerçekleştireceğini açıkladı. Etihad ve Flydubai BAE-Rusya seferlerine Mahaçkale, Voronezh, Ufa ve Moskova Sheremetyevo'u ekledi.BAE'den sonra sırası ile Suudi Arabistan, Oman ve Kuveyt Rust turist sayısının artacağı ülkeler olarak sıralanıyor.

IATA tarafından açıklanan rapora göre 2037 yılında toplam havayolu yolcu kapasitesi bölgede 501 milyon yolcuya (290 milyon yolcu gidiş ve dönüş) ulaşacak.

Ctrip ve Çin Turizm Araştırma Enstitüsü (COTRI) tarafından açıklanan “China Travel Trends Report” a göre, Çinli turistlerin en çok tercih ettiği 10 yurtdışı ülkeler (The Top 10 Most Popular Destinations) arasında BAE yer alırken Türkiye henüz listeye giremedi. Ülke sıralaması;

Sıra	Ülke
1	Tayland
2	Japonya
3	Endonezya
4	Maldivler
5	ABD
6	Avustralya
7	Fransa
8	Singapur
9	BAE
10	İtalya

Havacılık alanında son gelişmeler;

Saudia Havayolları İstanbul'dan Riyad, Medine ve Cidde ile Ankara'dan Medine ve Cidde'ye haftada 35 olan tarifeli sefer sayısını 46'ya çıkaracak.

Qatar Airways 23 Mayıs 2019 tarihinden itibaren haftada 3 olmak üzere İzmir-Doha uçuşlarını başlattı. Qatar Airways, İzmir'le birlikte, Türkiye'de; İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı (haftada 21 kez) ve İstanbul Havalimanı (haftada 14 kez), Adana Havalimanı (haftada üç kez) ve Ankara (haftanın her günü) olmak üzere beş destinasyonda seferler gerçekleştirmektedir. Mayıs 2019'dan itibaren doğrudan Bodrum'a ve Antalya'ya sezonluk hizmet vermeye de devam edecek.

Türk Hava Yolları, Abu Dhabi ve Dubai'nin ardından uçuş ağına 307. destinasyon olarak Birleşik Arap Emirlikleri'nin Sharjah şehrini ekledi. Türk Hava Yolları'nın Birleşik Arap Emirlikleri'nde 3.uçuş noktası olan Sharjah'a, İstanbul-Sharjah-İstanbul parkurunda seferler günlük olarak icra edilecek.

Bölgede en yoğun uzun uçuş trafiği 1 yıllık süreçte toplam 7 bin 109 uçuşla Dubai-Londra Heatrow arasında, en yoğun kısa uçuş trafiği ise 35 bin 419 uçuşla Riyad-Cidde arasında gerçekleştirildi.

Dubai merkezli lowcost havayolu kuruluşu Flydubai, uçak biletinin yanısıra otel, kiralık araç, vize gibi hizmetlerin bir arada satın alınabileceği “Flydubai Holidays” programını başlattı. Buna göre, Flydubai internet sayfasını ziyaret eden misafirler online olarak otel rezervasyonu, kiralık araç vs. hizmetlerden yararlanabilecek.

BAE havayolu kuruluşu Etihad ve Bahreyn merkezli Gulf Air, 2019 yaz sezonu itibari ile birçok noktada ortak uçuş (codeshare) yapma kararı aldı. Havacılık uzmanları işbirliğinin iki havayolunun doluluk oranlarına önemli katkı yapacağını dile getiriyor.

Kuveyt merkezli Jazeera Airways Bodrum ve Sabiha Gökçen uçuşlarına başlayacak. 15 Haziran 2019 tarihinde başlayacak İstanbul seferleri haftalık 3 frekans, 17 Haziran 2019 tarihinde başlayacak Bodrum seferleri ise haftalık 2 uçuşla frekans olarak planlandı.

Ortadoğu'dan ülkemize gelen turist sayısı

Yıl	Turist Sayısı	Ocak-Mart dönemi
2006	1.094.622	70.274
2007	1.406.224	202.122
2008	1.664.789	247.800
2009	1.609.965	224.390
2010	1.887.040	315.172
2011	2.088.314	363.012
2012	2.147.531	338.314
2013	3.055.786	606.496
2014	3.377.008	589.997
2015	3.563.993	630.939
2016	2.505.651	476.840
2017	3.593.001	484.732
2018	4.507.854	702.881
2019		805.395

2018 yılında Ortadoğu Bölgesinden ülkemize gelen turist sayısında tüm zamanların rekoru kırıldı. Irak 1 milyon 172 bin turist ile bölgeden en çok turist aldığımız ülke olurken Katar %98, Ürdün %46, Lübnan %43 ve Bahreyn'de %30 artış kaydedilirken %12 ile düşen tek pazar BAE oldu.

İsrail ile gelişen siyasi ilişkiler turizme olumlu yansımaya devam etmekte, bu pazardan alınan turist sayısı 2016 yılında % 31, 2017 yılında %30 ve 2018 yılında %17 artış ile 444 bine ulaştı.

2019 yılı Ocak-Mart döneminde bölgeden gelen turist sayısı ise bir önceki yıla göre %14 artışla 805 bine ulaşmış; bu periyotta aldığımız turist sayısında Suudi Arabistan %30, BAE %18 ve Katar %13 düşüş gösterirken Bahreyn %32 Irak %30, Ürdün %22 ve Kuveyt %19 artış kaydetmiştir.

İstanbul'a Arap Ülkelerinden gelen ziyaretçi sayıları dağılımı;

Ocak - Aralık	2016	2017	2018	2017-2018 değişim %
SUUDİ ARABİSTAN	476.561	563.231	628.577	11,6
IRAK	280.092	514.265	609.589	18,5
KUVEYT	170.839	245.935	283.415	15,2

ÜRDÜN	139.979	189.323	281.927	48,9
CEZAYİR	171.504	205.075	274.828	34,0
LÜBNAN	134.167	164.979	236.892	43,6
LİBYA	70.666	98.095	186.542	90,2
FAS	79.755	103.990	163.846	57,6
MISIR	92.048	97.690	140.690	44,0
TUNUS	96.818	108.319	136.809	26,3
SURİYE	92.995	100.140	134.852	34,7
KATAR	31.007	49.259	83.382	69,3
BAHREYN	40.700	59.916	62.073	3,6
UMMAN	12.791	23.658	51.264	116,7
FİLİSTİN	15.680	25.168	46.402	84,4
YEMEN	23.259	27.631	37.407	35,4
B.A.E	37.361	45.363	34.915	-23,0
SUDAN	9.944	11.458	15.014	31,0
	1.976.166	2.633.495	3.408.424	29,4

Arap ülkelerinden gelen ziyaretçi sayıları 2016 yılında önemli oranda gerilemeye karşın toparlanarak 2017 yılında artış geçmiştir. 2018 yılında ise tüm zamanların rekoru kırılarak bölgeden alınan turist sayısı %29,4 artışla 3 milyon 804 bin olarak kayıtlara geçmiştir.

İstanbul'a gelen toplam ziyaretçi sayısı içerisinde Arap ülkelerinden gelen ziyaretçilerin payı istikrarlı artışını sürdürmektedir. 2010 yılında toplam ziyaretçiler içerisinde %10 olan Arap turistlerin payı 2018 yılında tüm zamanların rekoru kırılarak %25,4'e yükselmiştir.

	2013 YILI	2014 YILI	2015 YILI	2016 YILI	2017 YILI	2018 YILI
İstanbul	10.474.867	11.842.983	12.414.677	9.203.987	10.840.595	13.433.101
Arap Ülkeleri	1.675.337	2.126.641	2.534.324	1.976.166	2.633.495	3.408.424
ORAN:	16,0	18,0	20,4	21,5	24,3	25,4

Sonuç

- Ortadoğu'da online rezervasyonlar dünya ortalamasının üzerinde seyretmektedir.
- Dubai Turizm Ofisi, Çin merkezli teknoloji kuruluşları Tencent, WeChat, Fliggy, Alibaba ve Huawei ile işbirliği anlaşması imzaladı. Sözleşme ile Dubai'nin tanıtımı kolay yoldan milyonlarca Çin vatandaşına ulaşacak. Alibaba aracılığı ile online seyahat acentalarına, Huawei telefonlarına

eklenecek uygulamalar ile tüketicilere, WeChat Pay ve Alipay tarafından sağlanan ödeme kolaylığı ile turistlere etkin tanıtım yapılacaktır. Başta Alipay olmak üzere WeChat gibi diğer mobil ödeme sağlayıcılarının Çin'de sundukları QR kod ile ödeme sisteminden 500 milyondan fazla insan faydalanıyor.

- Bölgeden ülkemize sağlık, wellness, kaplıca, terapi, saç ekimi, estetik ve tedavi amacı ile gelecek turist sayısında önemli potansiyel görülmekte, bu alanda tanıtım çalışmaları artırılmalıdır.
- Irak ve Libya vatandaşlarına 2016 yılında vizesiz seyahatin kaldırılması ile ülkemize gelecek Irak ve Libya turist sayısında sınırlı artışın sürmesi beklenmektedir. Yemen, Irak, Suriye ve Libya'da süren güvenlik problemleri ile Suudi Arabistan, BAE ve Mısır ile süren siyasi ilişkilerimizin turizmi olumsuz yönde etkileme ihtimali bulunmaktadır.
- Ortadoğu'da çok sayıda yabancı çalışan (expat) bulunmaktadır. Ortadoğu'dan ülkemize gelen turistler arasında expat'ların yoğunluğu dikkate alınarak bölgede yapılacak tanıtım çalışmalarında bu hususun dikkate alınması gerekmektedir.
- Birliğimizce yapılan değerlendirmeye göre, Bölgeden ülkemize 2019 yılında gelecek turist sayısında artış trendinin süreceği, Ramazan ayı sonrasında rezervasyonlarda hızlı artışların kaydedileceği tahmin edilmektedir.

Kaynaklar; TÜROB Arşiv, T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı, T.C.Ekonomi Bakanlığı, İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, TÜİK, Dünya Bankası, IATA, UNWTO, WTTC, Çin Turizm Araştırma Enstitüsü (COTRI), THY, Jazeera Airways, Emirates Airlines, Etihad Aviation Group, Dubai's Department of Tourism and Commerce Marketing (DTCM), Visitdubai.com, Time Out Dubai, Dubai Festivals, Arabian Travel Market Press Release, Arabian Travel Market Daily, Dubai Airports, Connect Route Development Forum, Jones Lang LaSalle, STR Global, Colliers International, Dubai Health Experience, Euromonitor International, ATM Yearbook 2019, trade Arabia.com, TravelTalk, TTN, Dubai Duty Free.

TÜROB Mayıs 2019 ©